

УДК 687.016.5

ПОБУДОВА КРИВОЛІНІЙНИХ КОНТУРІВ ЛАЦКАНУ ВЕРХНЬОГО ОДЯГУ

О.А. БОГУШКО, А.Є. СВЯТКІНА, О.В. ДЕМЕРТАШ

Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття присвячена питанню застосування способу топологічного перетворення для апроксимації криволінійних контурів лацкану верхнього одягу.

Створення досконалої форми швейного виробу, що змінюється під впливом моди і зростаючих вимог споживачів та її естетичне сприйняття насамперед залежить від точного визначення форми контурних ліній.

При побудові цих ліній з використанням комп'ютерної техніки важливим є зв'язок графічної побудови з математичним обґрунтуванням. Для обробки геометричної інформації у програмних продуктах САПРО необхідно розробити математичні моделі декоративних ліній.

Об'єкти та методи дослідження

В якості об'єкта дослідження обрано процес побудови контурних ліній відкритої застібки з лацканом та її модифікацій верхнього плечового одягу. Проведений аналіз існуючих досліджень та публікацій з вказаної теми [1–6] показав актуальність окремих напрямків та необхідність подальших досліджень з метою їх наукового обґрунтування. Попередньо [7] авторами статті розглянуто питання побудови та апроксимації контурів низу борту. Не менш цікавим є питання апроксимації та побудови контурів лацкану, який разом з оформленням борту складає важливі ділянки застібки.

Постановка завдання

Існуючі в промисловості методи конструювання використовують нескладні, що легко формалізуються розрахунки і прості прийоми графічної побудови креслень деталей одягу [1,3,4]. Цей трудомісткий процес розробки конструкцій одягу потребує багаторазових перевірок і корегувань. Найчастіше «апроксимація» [1] контурів зводиться до проведення плавної кривої лінії через дві або три точки.

Відкрита застібка з лацканом потребує спеціальної, ретельної поетапної побудови. Лацкан спочатку будують [3] у відігнутому вигляді, оцінюючи кут розкриття застібки та рівня його вершини у точці перетину лінії згину лацкану з лінією напівзаносу. Дзеркальне відображення лацкану відносно лінії його згину при ручному конструюванні виконується різними способами: шаблонів, перпендикулярів, перегином креслення та копіюванням. Відомі програмні продукти САПРО [3], в яких все ж таки операції апроксимації виконуються конструктором.

Таким чином в існуючих способах побудови контурних ліній немає відображення характеру кривих і як наслідок, немає їх математичного обґрунтування. Відповідно авторами статті ставиться задача розробки універсального способу побудови контурних ліній лацкану з застосуванням графічних або графоаналітичних прийомів.

Результати та їх обговорення

Лінія оформлення контуру лацкану відноситься до типу художньо-декоративних криволінійних ділянок деталей одягу. В залежності від цього визначається і спосіб інтерполяції та апроксимації цих контурів.

Для визначення параметрів контуру лацкана авторами запропоновано використовувати ніверсальний спосіб, який суттєво розширює можливості художнього оформлення лацкана. Це променевий спосіб топологічного перетворення у косокутній системі координат з використанням криволінійного ключа пропорційності, що відзначається значною варіативністю алгоритмів оформлення.

На відміну від способу описаного в роботі [2], для визначення параметрів контуру лацкана авторами запропоновано використовувати універсальний спосіб, який суттєво розширює можливості художнього оформлення лацкана. Це спосіб топологічного перетворення у косокутній системі координат з використанням криволінійного ключа пропорційності (рис. 1), що відзначається значною варіативністю алгоритмів оформлення.

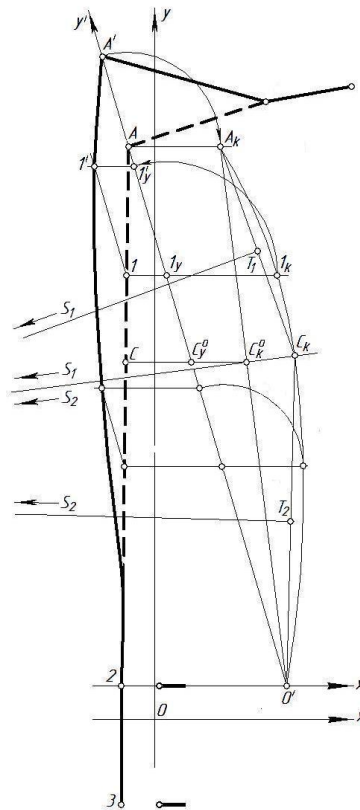

Рис. 1. Топологічне перетворення контуру лацкану

За даним способом параметри контуру лацкана визначають у такій послідовності:

1. Абсциса точки O' перетину прямої, що проходить через точки A та A' , з віссю $O'x'$, положення якої визначається на рівні першої петлі:

$$x_{O'} = \frac{x_A (y_{A'} - y_A) - y_A (x_{A'} - x_A)}{y_{A'} - y_A}.$$

2. Координати точки A_k :

$$x_{A_k} = x_A - L, \quad y_{A_k} = y_A,$$

де L – довжина відрізка $A-A'$.

3. Координати точки C_k^0 , яка належить прямолінійному ключу пропорційності $O'A_k$:

а) або задаємо на лінії лацкана кресленика – $y_{C_k^0} = y_C$, $x_{C_k^0} = y_C - y_A + k_1 x_A$,

де yC – ордината точки C_k^0 , що визначає положення стріли вигину,

k_1 – кутовий коефіцієнт ключа пропорційності $O'A_k$.

б) або визначаємо поділом $O'A_k$ у певному відношенні λ (1:1, 1:2, 1:3, 2:3, 2:5, 3:1, 3:2 тощо):

$$xC_k^0 = (xO' + \lambda \cdot xA_k) / (1 + \lambda), \quad yC_k^0 = (yO' + \lambda \cdot yA_k) / (1 + \lambda).$$

4. Координати точки C_k , яка належить криволінійному ключу пропорційності $O'A_k$ (відрізок $C_k^0 C_k$ визначає "стрілу" вигину Δ):

$$xC_k = xC_k^0 + \sqrt{x(C_k^0)^2 - (xC_k^0)^2 \cdot (1 + k^2) - \Delta^2} / (1 + k^2), \quad yC_k = k_2 \cdot (xC_k^0 - xC_k) + yC_k^0,$$

де k_2 – кутовий коефіцієнт перпендикуляра до ключа пропорційності $O'A_k$:

5. Координати центрів S_1 – дуги кола, яка проходить через точки A_k і C_k та S_2 – дуги кола, яка проходить через точки C_k і O' :

$$\begin{aligned} xS_1 &= (k_3 \cdot xT_1 - k_2 \cdot xC_k + yC_k - yT_1) / (k_3 - k_2), & yS_1 &= k_3 (xS_1 - xT_1) + yT_1, \\ xS_2 &= (k_4 \cdot xT_2 - k_2 \cdot xC_k + yC_k - yT_2) / (k_4 - k_2), & yS_2 &= k_4 (xS_2 - xT_2) + yT_2, \end{aligned}$$

де k_3 та k_4 – кутові коефіцієнти перпендикулярів до середин відповідних хорд,

T_1 та T_2 – середини хорд $A_k C_k$ та $C_k O'$.

6. Координати відображень дискретного ряду точок I_y вихідного прямолінійного лацкана А-2 на вісі $O'y'$:

yI_y – визначають на прямій AO' з певним кроком h ,

$$xI_y = (k \cdot xA + yI - yA) / k,$$

де k – кутовий коефіцієнт вісі $O'y'$.

7. Координати відображень точок I_y на ККП (див. на рис. 86 точку I_k):

$$xI_k = xS_1 + \sqrt{R_1 - (yI_y - yS_1)^2} \quad (\text{на ділянці дуги } AC),$$

$$xI_k = xS_2 + \sqrt{R_2 - (yI_y - yS_2)^2} \quad (\text{на ділянці дуги } C2),$$

де R_1 та R_2 – радіуси відповідних дуг кіл.

8. Координати точок Iy' :

$$xIy' = xI_y + jL\sqrt{1 + k^2} / (1 + k^2), \quad yIy' = k \cdot (xIy' - xI_y) + yI_y.$$

де $L = xI_k - xI_y$ – довжина відрізка $IyIk$.

j – коефіцієнт, якому надають значення +1, якщо апроксимують контур низу жіночого одягу, та $j = -1$ для апроксимації чоловічого одягу.

9. Визначаємо координати дискретного ряду точок лацкана xIy' та yIy' .

У разі необхідності отримання дискретного ряду точок прямолінійного лацкану необхідно за вхідні параметри прийняти $\lambda = 1:1$, а $\Delta = 0,001$.

На рис. 2 наведені варіанти апроксимації лацкана піджака для значення $\lambda=1:1$ та параметрів «стріли» вигину $\Delta=10, 20$ і 30 мм, а на рис. 3 – варіанти апроксимації лацкана для різних значень λ та одного параметру «стріли» вигину.

Завершити апроксимацію контуру лацкана на нижній ділянці можна і використовуючи як перехідну криву від дуги до прямої кубічну параболу – привабливу з погляду естетики. У точці

спряження 2 криволінійної ділянки з прямолінійною радіус кривизни перехідної кривої повинен дорівнювати нескінченності, а потім зменшуватись до певного значення. Зазначимо, що, приміром, залізничні рейки на криволінійних ділянках відповідають формі саме кубічної параболи.

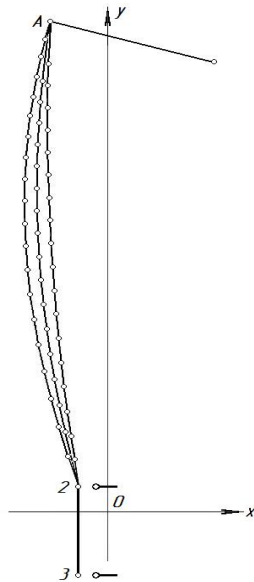

Рис. 2. Варіанти апроксимації лацкана
для різних значень «стріли» вигину Δ

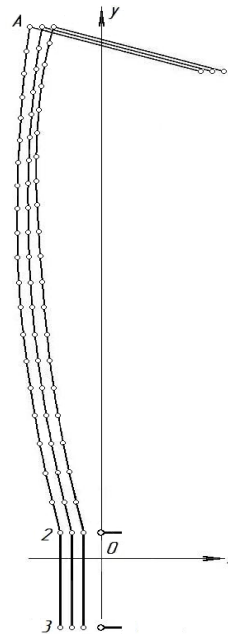

Рис. 3. Варіанти апроксимації лацкана
для різних значень λ

Висновки

Запропонований авторами спосіб топологічного перетворення відзначається необмеженими можливостями реалізації варіантів оформлення лацкану. Перевагою способу є висока точність побудови. Передбачається, що запропоновані алгоритми побудови можуть бути застосовані в сучасних САПРО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коблякова Е.Б., Ивлева Г.С., Романов В.Е. и др. Конструирование одежды с элементами САПР: Учебник для вузов, – 4-е изд. – М.: Легпромбытиздат. –1988. – 236 с.
2. Богушко О.А., Малиновський В.І., Святкіна А.Є. Геометрія поверхонь одягу. Підручник для вищих навч. закладів. – К.: «Освіта України». –2011. – с. 37–39.
3. Мартынова А.И., Андреева Е.Г. Конструктивное моделирование одежды – М.: Московская государственная академия легкой промышленности. –2002. –216 с.
4. Гриншпан И.Я. Конструирование мужской верхней одежды по индивидуальным заказам. – М.: Издательский центр «Академия». –2005. – 368 с.
5. Сурикова Г.И., Коробов Н.А., Сурикова О.В. Компьютерное проектирование лекал деталей швейных изделий. Швейная промышленность. –2002. – № 2. – с.32–34.
6. Оболенская Г.Д., Борисов Е.А., Андреева Е.Г. Комплекс программного обеспечения «Eleandr» для проектирования швейных изделий. Швейная промышленность. –2005. – № 5. – с. 52–53.
7. Богушко О.А., Святкіна А.Є. Побудова криволінійних ліній низу борту верхнього одягу. Вісник КНУТД. – 2011. – № 5. – с. 74–79.

Надійшла 08.02.2012